

זכרון עולם

האשה
החשובה ורודפת
צדקה וחסד

**מרת
ורדה שניצר**

ע"ה
ב"ר מאיר ז"ל
תנצב"ה

**מאורות
הדף היומי**

עלון שבועי ללומדי "הדף היומי"

זכרון עולם

איש חי
רב פעלים
רודף צדקה וחסד

משה שניצר

ז"ל
ב"ר מנחם מנדל ז"ל
תנצב"ה

בית המדרש דחסידי סוכטשוב

כולל דחסידי סוכטשוב

כולל "סנה משה"

ע"ש הרה"ח ר' משה יצחק זיסר ז"ל

בית מדרש

למגידי שיעור "דף היומי"

חג סוכה 3 תש"ד 471 ב"ב טל. 03-5775333

יו"ל ע"י ביהמ"ד למגידי שיעור "דף היומי" בראשות הגר"ד קובלסקי שליט"א ♦ לע"נ הר"ר מרדכי קלמן (מוטי) זיסר ב"ר משה יצחק ז"ל

בס"ד, ב' אייר תשפ"ג

מסכת סוטה כ"ה-ל"א ♦ כלים י"ד, ח' - ט"ו, ג'

גליון מס' 1248

השבוע בגליון

♦ המחאה שכובסה בתוך מכנסים

♦ תשלום בהמחאה ללא פרטים מזהים

♦ התרת שבועה לבעל שכנס על אשתו

♦ האם יש לטבול כלי פלסטיק?

♦ כלים העשויים מנייר

♦ בקבוק תינוק בתקופת התלמוד

♦ תוכי כעד המכריע לגרש אשה

♦ מדוע אין מסתמכים בדיני גיטין וקידושין על מכות אמת?

♦ מכות אמת לפני אלפיים ושמונה מאות שנה

בשורה לקוראי הגליון!

ניתן לקבל את הגליון בדוא"ל מידי שבוע חינם

להצטרפות: meorot@meorot.co.il

דבר העורך

גדולי ישראל וחיבתם לתורה הקדושה

הימים, ימי ספירת העומר. זה לא מכבר חגגנו את חג הפסח, בו יצאנו ממצרים לקראת קבלת התורה, ואנו מתכוננים לקבל את חג השבועות, חג מתן תורתנו, בו זכינו לקבלה.

מתנה זו אינה מתנת חיים. אין היא מונחת בקופסה, אלא יש להתאמץ כדי להשיגה. את הפסוק (משלי יד') "לב יודע מרת נפשו ובשמחתו לא יתערב זר", מפרש רש"י: "לב יודע מרת נפשו - טרחו ויגיעו שעמל בתורה. לפיכך, בשמחתו לא יתערב זר - כשיקבל שכרו לעתיד". איש איש ועמלו, טרחתו, התאמצותו, שקידתו, התמדתו ודבקותו בתורה הקדושה. מרת נפשו. הקשיים, האילוצים, העכבות, הטרדות - הכל נכנס בחשבון. לב יודע מרת נפשו. רק האדם עצמו יודע עד כמה היה עליו להשקיע בלימוד התורה, עתים בם הדבר לידי ביטוי בקושי להתרכז בעת השיעור נוכח מהמורות החיים, ופעמים מתבטאים מאמציו בהבנת סוגיה שמושיגה אינם נהירים לו. הכל גלוי וידוע, ובשמחתו לא יתערב זר.

דף כה/א שטר העומד לגבות - כגבוי דמי

המחאה שכובסה בתוך מכנסים

גמרתנו דנה במחלוקת בית שמאי ובית הלל (כד/א), החולקים במקרה של אשה שבעלה קינא לה ומת בטרם הושקתה במים המאריים. לדעת בית שמאי רשאית האשה לדרוש את גביית כתובתה מיורשי הבעל אף על פי שכל סוטה מפסידה את כתובתה. בית הלל חולקים וסוברים, כי גם במקרה זה הפסידה אשה זו את כתובתה.

הגמרא מבארת את המחלוקת, כי בית הלל סוברים שהיא אינה יכולה לגבות את כתובתה מיורשי בעלה, שכן "המוציא מחברו עליו הראיה" (בבא קמא מו/א), ורק אם תביא ראיה שאכן לא נטמאה, תוכל להוציא ממון מידי יורשי בעלה. אולם בית שמאי חולקים וסוברים שהיא יכולה לגבות את כתובתה, שכן, "שטר העומד לגבות כגבוי דמי", כלומר: מאחר שהיא מחזיקה בידה שטר כתובה, בו כתב בעלה שהוא מתחייב לה ממון אותו היא תקבל אם הוא ימות או יגרשנה, הרי היא נחשבת כמוחזקת בכסף הכתובה מאותו זמן בו שטר הכתובה ניתן לה. ממילא, כאשר היא גובה אותו כעת אין זה נחשב שהוציאתו אותו מידי יורשי בעלה, שהרי כסף זה נחשב כגבוי זה מכבר.

תשלום בהמחאה ללא פרטים מזהים: הכלל "כל העומד לגבות כגבוי דמי" בא לידי ביטוי גם בימינו, בעת שימוש בהמחאות כאמצעי תשלום. דוגמה לדבר: אדם קנה סחורה מחבירו ושילם עבורה בהמחאה. לאחר מכן המוכר ביקש מן הקונה לבטל את ההמחאה ולקבל המחאה אחרת חליפתה, מפני שההמחאה הראשונה נשכחה על ידו בתוך כיס מכנסיו שכובסו, וכעת היא מטושטשת לחלוטין ואינה שמישה.

לכאורה אין כל עילה לכך שהקונה יסרב לבקשת המוכר. אולם, הקונה לא זכר את מספר ההמחאה שכובסה, ועל כן לא היה באפשרותו לאמת את דברי המוכר ולבדוק אם אכן לא נעשה שימוש בהמחאה, ומסיבה זו הוא גם מנוע מלבטל את ההמחאה. המוכר שרצה לחזק את דבריו, הביא את דברי השולחן ערוך (חו"מ סימן ע"ה סעיף ט') הפוסק, שבעל חוב המודה בעובדה שהוא לווה מעות, אך אינו יודע אם פרען - חייב לפרוע את חובו, משום ש"ברי ושמא ברי עדיף" במקום שיש ודאי חוב וספק פרעון (ש"ך שם). לפיכך, טען המוכר, כי מאחר שהקונה מודה

צעילוי נשמת

מרת **בילא** ע"ה

ב"ר רפאל ז"ל

נלב' ע"ז אייר תשע"ג

תנצב"ה

הונצחה ע"י המשפחה שיחיו

צעילוי נשמת

מרת **בלה רחל פרנקל** ע"ה

ב"ר פישל ז"ל

ג' אייר תשע"ד

תנצב"ה

צעילוי נשמת

הר"ר **יצחק דוד ברצלר** ז"ל

ב"ר אהרן ז"ל

נלב' ע"ב באייר תשס"ז

תנצב"ה

הונצחה ע"י המשפחה שיחיו

צעילוי נשמת

הר"ר **אברהם יצחק שנוור** הי"ד

ב"ר אהרן ורצה הי"ד נלב' ע"ד באייר תש"ח

תנצב"ה

הונצח ע"י ידידינו הר"ר **אבי שנוור** ומשפ' שיחיו - סביון

צעילוי נשמת

מרת **רייצא רחל סימינובסקי** ע"ה

ב"ר דוד אליהו ובאשה טופל ז"ל נלב' ע"א באייר תשס"ט

תנצב"ה

הונצחה ע"י המשפחה שיחיו

שהתחייב ממון עבור הקניה, ממילא, כאשר אינו יכול לבדוק אם החוב נפרע, הרי זה "ברי ושמא" עם חזקת חיוב, ועליו לפרוע למוכר את החוב.

אולם, להלכה, לפי הכלל הנאמר בסוגייתנו ש"שטר העומד ליגבות כגבוי דמי", אין הקונה צריך לשלם למוכר מאומה, מפני שהגדרתה של המחאה אינה רק כפיסת כנייר שבאמצעותה אפשר לגבות כסף **בעתיד** על ידי הצגתה בבנק, אלא כבר מעת שניתנה לקונה הרי היא נחשבת **כגבויה** כי בכל רגע ניתן להוציא ממון באמצעותה, ומעתה **על המוכר** מוטלת החובה להוכיח כי הקונה עדיין לא פרע את חובו, ואם לא עשה כן - פטור הקונה מתשלום כל שהוא (פתחי חושן פרק ב' ס"ק צ"ג על פי נתיבות המשפט נ"ד ס"ק א'). [בסיום הדברים, לא ניתן להתעלם מהשאלה המתבקשת, כיצד פוסקים הלכה כבית שמאי, אף על פי שבכל מקום הלכה כבית הלל? התשובה לכך היא, שבנידון זה לא נחלקו בית הלל על יסוד "שטר העומד לגבות - כגבוי דמי", אלא לעניין ממון הנמצא ביד הלווה, שהשטר שמחזיק בידו המלווה אינו גורם לכך שהוא מוחזק בממון יותר מאשר הבעלים עצמם. אולם, לכל שאר העניינים גם בית הלל מודים בכלל זה].

דף כח/ב ברשות הרבים ספיקו טהור

התרת שבועה לבעל שכעס על אשתו

סוגייתנו היא המקור לכלל הנאמר בהלכות טומאה, שספק טומאה שנתגלע ברשות הרבים - טהור, אך אם נתגלע הספק ברשות היחיד - טמא. לפיכך, אדם המסופק אם הוא נגע ברשות הרבים באחד משמונת השרצים המטמאים, אינו צריך לחשוש ונוהג כאדם טהור, אולם, אם הוא מסתפק שמא נגע בשרץ בהיותו ברשות היחיד - הרי הוא נוהג כטמא לכל דבר.

כידוע, **"ספיקא דאורייתא לחומרא"**, כלומר: כל ספק שמתעורר באחת מן ההלכות שמחוייבים בהן מן התורה, יש להכריע לחומרא ולנהוג באיסור. אלא שנחלקו הראשונים בנוגע למקורו של כלל זה. דעת הרשב"א (קידושין עג/א) היא, שמקורו מן התורה, הַמְצָנָה לנהוג כן. אולם הרמב"ם (הלכות איסורי ביאה פרק י"ח הלכה י"ז, ועוד) חולק וסובר, כי מן התורה אין אנו מצווים להחמיר במקרה של ספק, ורבנן הם שגזרו ואמרו ש"ספיקא דאורייתא לחומרא" [אלא, שיש להדגיש, כי גם לדעת הרמב"ם, אדם הנוטל פרי שהוא ספק אתרוג כדי לקיים בו את מצוות ארבעת המינים - אינו יוצא ידי חובה, משום שבמצוות חיוביות לא יועיל דין התורה המקל לעניין ספקות, שהרי כפי שאנו אומרים לגבי איסורים שהתורה לא התייחסה לספקות כלל והחשיבה אותם כמי שאינם, הוא הדין כאשר יש ספק אם המצווה קויימה, שאין הספק נהפך לוודאי מצווה, אלא נעשה כמי שלא קויימה המצווה כלל ועיקר, שהרי התורה ציוותה לקחת אתרוג ואין ברור כי פרי זה הוא אתרוג - "חוות דעת" בית הספק, ראה בספר "פירות תאנה" דף כט/א].

היו שפירשו (עיין "שב שמעתתא" שמעתתא א' פרק א'), שהרמב"ם הסובר כי מן התורה אין צורך להחמיר במקרה של ספק, מבסס את שיטתו על דברי סוגייתנו, האומרת שספק טומאה ברשות הרבים טהור, שכן, אם כדברי הרשב"א, שהתורה ציוותה להחמיר בכל הספיקות, במה שונה הספק שהתעורר ברשות הרבים שמכריעים בו שהוא טהור? על כרחך כי דין זה הוא מדרבנן בלבד [ורבנן לא גזרו טומאה ברשות הרבים, משום שטומאה הותרה בציבור].

הפוך בה והפוך בה: לכאורה, הרמב"ם הוא המיקל לעומת הרשב"א שמחמיר. ברם, ממקרה מעניין שנידון בראשונים יכולים אנו ללמוד כי לעיתים דווקא לפי שיטת הרמב"ם יש להחמיר ולפי שיטת הרשב"א יש להקל, כלהלן.

ביום שישי אחד, לפני כ-650 שנה, התפתח ויכוח נוקב בין שני בני זוג. בלהט הויכוח נשבע הבעל, כי בשבת הקרובה לא ישהה בעיר "פרפנייאן" בה התגורר עם אשתו. משנקפו השעות החל ליבו מייסרו על כך והוא ביקש להתיר את שבועתו אצל החכם. ואכן, אם החכם מוצא פתח, הוא יכול להתיר את השבועה ולאפשר לבעל לשהות בשבת בעיר מגוריו. אלא, שבהלכות נדרים ושבועות קיים כלל ("שולחן ערוך" סימן רכ"ח סעיף י"ז) שאין מתירים נדר ושבועה לפני שיחולו. אפשר, איפוא, להתיר את השבועה רק לאחר כניסתה לתוקף, וממילא, בכניסת השבת על הבעל לצאת את תחום העיר כדי שלא יעבור על שבועתו, ורק לאחר מכן יכול החכם להתירה.

הבעל אשר ביקש לקצר את זמן שהותו מחוץ לעיר ככל האפשר, ביקש מהחכם שיבוא להתיר את נדרו ב"בין השמשות", שהוא זמן הדמדומים בין היום החולף לבין יום הנכנס. וטעמו, מאחר שיש ספק שמא זמן "בין השמשות" שייך ליום שלאחריו, אנו נוהגים בו לחומרא כבכל הספיקות מדאורייתא. על פי זה טען הבעל, כי כבר ב"בין השמשות" יוכל החכם להתיר את נדרו, שהרי שבועתו חלה, משום שגם בפרק זמן זה הוא חייב לשהות מחוץ לעיר, מאחר ש"ספיקא דאורייתא לחומרא" קובע כי גם "בין השמשות" הוא חלק מיום השבת...

טענתו של הבעל הופנתה להכרעתו של הר"ן, הכותב בדברי תשובתו (שו"ת סימן נ"א) כי ההכרעה בנידון זה **תלויה במחלוקת הרמב"ם והרשב"א**, שכן, לדעת הרמב"ם, הסובר כי מן התורה אין צורך להחמיר בספיקות, אם כן מדאורייתא אין בין השמשות נחשב כשבת, ולפיכך, אף שבועתו לא חלה, שהרי השבת לא נכנסה עדיין, ועל כן יאלץ הבעל להמתין עד תום "בין השמשות", ורק אז יהיה החכם רשאי להפך לו את שבועתו. אולם, לדעת הרשב"א הסובר ש"ספיקא דאורייתא לחומרא" מן התורה, גם בפרק זמן זה של "בין השמשות" חלה שבועתו של הבעל האוסרת עליו לשהות בעיר, שהרי התורה ציוותה להחמיר גם בזמן זה, וממילא יהיה החכם רשאי להתיר את נדרו ב"בין השמשות".

חשוב לשנן ולדעת, כי כל לומדי התורה באשר הם, גדולים וקטנים כאחד, אינם משיגים את מעלתם בתורה ללא עמל ידועים ומפורסמים הם מעשיהם של גדולי ישראל, אשר באישון ליל השיר את רגליהם היחפות במים צוננים, כדי להפיג שינה מעפעפיהם. היו שהתאמצו להתרכז בדברי התורה, עד שדמם הלם בראשם והם נאלצו לכרוך מגבת לחה למצחם, והיו והיו.

מדוע הם נהגו כן? הם חשו בכל מאודם, כי התורה הקדושה היא הדבר היקר מכל. היא ואין בלתה. משכך, ברור כי כל מאמץ, עמל ויגיעה הפכו עבורם לתענוג רוחני מאין כמוהו.

ברשותנו מכתב מאת אחד מתלמידיו של הגאון רבי ישראל גרוסמן זצ"ל, פוסק וראש ישיבת פניס קרלין בירושלים, ובו מעשה מאלף על זקנו, הגה"צ רבי אברהם אבלי קוסובסקי זצ"ל, ממנו ניתן ללמוד על חיבתם העצומה של גדולי ישראל לתורה הקדושה.

הגאון רבי אברהם אבלי קוסובסקי זצ"ל שימש כראב"ד בבית דינו של הגאון רבי יהושע מקוטנא זצ"ל, בעל "זו"ר רענן", בירושלים, ונודע כגאון חריף ובקיא בכל מכמני התורה.

בן קטן היה לרבי אברהם אבלי, ושמך יהושע, שלימים התפרסם כמחבר סדרת ספרי "הקשקשורדנציה". בהיותו בן עשר, ניגש יהושע לאביו לאחר תפילת שחרית, ושאלה תמימה בפיו: "אבא, כמה פעמים מוזכר בש"ס שמו של אביי?"

מספר הגאון רבי ישראל גרוסמן זצ"ל: "לאחר שהאב שמע שאלה זו, שנשאלה בתמימות על ידי בנו הקטן, הוא לא הלך לביתו לסעוד פת שחרית. פניו התלחטו כשלכתה, והחל לצעוד במהירות לכל אורך בית הכנסת, מדרום לצפון וחוזר חלילה. כך המשיך בהליכתו אחוז שרעפים, מוחו צלל למים עמוקים בתורה הקדושה, הארוכה מיני ארץ והרחבה מיני ים. לפתע, התייצב רבי אברהם אבלי על מקומו, קרא לבנו מחמדו ואמר לו: כך וכך פעמים מוזכר שם אביי בש"ס... וחזר לביתו לסעוד את ליבו.

יהושע, הילד, נותר בבית הכנסת. **היה** עליו להשלים את המשימה. הוא הוציא מחברת ועפרון מאמתחתו, שלף את מסכת "ברכות" מארון הספרים, והחל לחפש בין דפי הגמרא את השם אביי... הוא ביקש לבדוק אם אביו צודק...

השעות נקפו, ושעת בין הערביים הגיעה. מתפללים נכנסו לבית הכנסת לתפילת מנחה, והוא עדיין עם העיפרון בידו רכז על המחברת. עוד אביי, עוד אביי, הנה, עוד מעט יגמור...

לפתע, נכנס לבית הכנסת ה"שרף מבריסק", הלא הוא הגאון רבי יהושע לייב דיסקין זצ"ל, ונוכח בילד המתעסק עם כרכי התלמוד הבבלי, רוכן, סופר ורושם. באותם ימים ש"ס שלם היה יקר המציאות, כאשר יהודי אמיד נדב ש"ס לבית מדרש, היו עורכים סעודה חגיגית מלווה בכלי זמר, כדי לציין את המאורע החשוב והמיוחד. והנה, ילד קטן מתעסק לו עם כרכים יקרים אלו ומדבל אותם.

הביט ה"שרף מבריסק" בילד הקטן, שהזדרז להצטדק ולהסביר את פשר מעשיו. מהבוקר הוא סופר כמה פעמים מוזכר אביי בש"ס, כדי לראות אם אביו צודק...

מששפר הגאון רבי יהושע לייב דיסקין זצ"ל את המספר שנקב בו אבי הילד, התיישב על מקומו והרהר עמוקות. לאחר זמן מה הפטיר הגאון: "דיין טאטע האט גיטראפן פונקט אויף א האר" - "אביך קלע אל השערה".

והוא, הילד, שמע ו... המשיך לספור.

- **ילדי**, פנה אליו ה"שרף מבריסק", הלא אמרתי

לך שבאביך צודק.

- **אם** לאבי לא האמנתי...

נוכח הגרי"ל דיסקין זצ"ל כי הילד לא יניח לספרי התלמוד כל עוד לא יוכח במו עיניו את צדקת תשובת אביו. התיישב, איפוא, הגאון לידו והציע לו רעיון: "בחר לך פרק כלשהו בים התלמוד, ואומר

דף ל/ב ומר סבר אסור לגרום טומאה לחולין שבארץ ישראל

האם יש לטבול כלי פלסטיק?

בסוגייתנו נחלקו תנאים אם מותר לטמא פירות חולין [שאינם תרומה וכיוצא בזה] בכוונה תחילה. לדעת רבי אליעזר מותר לטמא את הפירות כאשר יש צורך בכך [כגון לגבי הפרשת חלה], אולם חכמים חולקים וסוברים, כי לעולם אין לטמא פירות (רש"י ד"ה מאי לאו ועיין ברמב"ם הלכות טומאת אוכלין פרק ט"ז הלכה ט' שחולק). בתקנתם זו דאגו חכמים ל"פרושים" אשר החמירו על עצמם שלא לאכול ולא לשתות חולין שנטמאו אף על פי שאין בכך כל איסור (רש"י גיטין נג/א ד"ה דאסור).

למעשה אין זה פשוט כלל ועיקר לשמור את דברי המאכל מטומאה, מאחר שהם מצויים בסמוך לבני אדם טמאים, שעלולים לטמא במגע ידם את הכלים ואת המאכלים שבתוכם. משום כך, בתקופה שבה בית המקדש היה קיים הרבו להשתמש בכלים שאינם מקבלים טומאה, כגון כלי אדמה וכלי אבן.

האם יש לדמות כלי פלסטיק לכלי מתכות? כידוע, כלי אוכל שנקנו מנכרי יש להטביל (שולחן ערוך יו"ד סימן ק"כ סעיף א'). נידון ענף קיים בין הפוסקים לגבי כלי פלסטיק, היש צורך להטבילם והאם הם מקבלים טומאה. כדי להבין את צדדי הספק, נבאר תחילה את יסודות דיני הטומאה של כלים. אמרה תורה כי **כלים שנוגע בהם דבר טמא**, כגון: שרץ או מת - נטמאים, ומאכל או משקה הנמצאים בתוכם נטמאים גם הם. הכלים מסווגים לשלוש דרגות (שבת 48/א): א. כלים שאינם מקבלים טומאה - כלי אבן וכלי אדמה. ב. כלים המקבלים טומאה מדאורייתא - כלי מתכת, כלי עץ וכלי חרס. ג. כלים המקבלים טומאה מדרבנן - כלי זכוכית (שבת 48/א). על כלי הזכוכית גזרו חז"ל טומאה משום שבתכונתם הם דומים לכלי מתכות [הנטמאים מן התורה], זאת מאחר שכפי שאפשר להתיר כלי מתכות שנשברו וליצור מהם כלי חדש, כך גם אפשר להתיר כלי זכוכית שנשברו וליצור מהם כלי חדש (ראב"ד ע"ז עה/ב, ועיין רמב"ם הלכות מקוואות פרק א' הלכה ג' ותוספות שבת שם, הסוברים שסיבת הטומאה של כלי זכוכית היא משום דמיונם לכלי חרס המיוצרים מן החול).

לעומת זאת, לגבי **טבילת כלים שנקנו מנכרי**, כלי מתכות בלבד חייבים בטבילה מן התורה, אך כלי חרס וכלי עץ אינם חייבים בטבילה [אף על פי שלגבי טומאה דינם זהה לכלי מתכות]. אולם, **כלי זכוכית**, פטורים מן התורה מטבילה וחייבים בה מדרבנן בלבד על פי **אותה סברה** שנאמרה בגמרא לגבי טומאה, שדומים הם בתכונתם לכלי מתכות, וכן נפסק להלכה (עיין חכמת אדם כלל ע"ג סעיף א' על פי הגמרא בעבודה זרה עה/ב).

עתה, כאשר נבוא לדון לגבי כלי פלסטיק, אם הם חייבים בטבילה והאם הם מקבלים טומאה, נמצא כי גם הם דומים בתכונתם לכלי מתכות בכך שאם הם נשברים אפשר להתיכם ולייצרם מחדש, ואם כן לכאורה דומים הם לכלי זכוכית החייבים בטבילה מדרבנן (שו"ת מנחת יצחק חלק ג' סימן ע"ג, שו"ת צ"ץ אליעזר חלק ז' סימן ל"ז). מאידך גיסא, שמא אין לנו להוסיף מעצמנו על גזירות חז"ל אשר גזרו על כלי זכוכית בלבד. כמו כן קיימת סברה נוספת לחלק בין כלי זכוכית לכלי פלסטיק, שכן, כלי זכוכית דומים בחשיבותם לכלי מתכות, לעומת כלי פלסטיק שחשיבותם פחותה (חידושים וביאורים כלים סימן ב' ס"ק ג'). **להלכה** רוב הפוסקים הכריעו, שכלי פלסטיק אינם מקבלים טומאה וכן אינם חייבים בטבילת כלים כאשר נקנו מגוי, ואף המחמיר לטבולם לא יברך על כך (שו"ת מנחת יצחק שם).

כלים העשויים מנייר: לעומת זאת, לגבי כלים העשויים מנייר או מקרטון קשיח, אין כל ספק כי מאחר שנייר אינו מיוצר על ידי התכה, כפי שמייצרים מתכות, אין כלי הנייר כלולים בתקנת חז"ל על כלי זכוכית (עיין טבילת כלים פרק י"א).

תבניות אלומיניום חד פעמיות: ומה לגבי תבניות אלומיניום חד-פעמיות? הללו הן עשויות מתכת! ובכן, בעל מנחת יצחק (שו"ת, חלק ה' סימן ל"ב אות א') פוסק כי מאחר שנהוג להשתמש בהן פעם אחת בלבד ולהשליכן לאחר מכן, אין צורך להטבילן.

בקבוק תינוק בתקופת התלמוד: הוכחה לדבריו הוא מביא מקור בהמה. בתקופות קדומות היה השימוש בקרן בהמה נפוץ ביותר. אחד השימושים הידועים לנו מתקופת המשנה והתלמוד היה בתור בקבוק להשקות בו את התינוקות (שבת 48/ב), על ידי שרוקנו את חלל הקרן [כפי שעושים בעת שמייצרים שופר]. היו שהשתמשו בקרן הבהמה פעם אחת בלבד ואחר כך זרקוה, והרמב"ם פוסק (הלכות כלים פרק ה' הלכה ז'), כי קרן זו אינה מקבלת טומאה מאחר שאין לה חשיבות של כלי. כך גם דינן של התבניות החד-פעמיות. על כך מוסיף הגאון רבי משה פיינשטיין זצ"ל (הובא בקובץ מאסף לתורה ולהוראה ב'), כי אם בכוונת בעל הבית להוסיף ולהשתמש בתבנית זו - יש להטבילה.

דף ל"א/א אפילו שמע מעוף הפורח

תוכי כעד המכריע לגרש אשה

נחלקו תנאים בסוגייתנו מה דינה של אשה שבעלה קנא לה, ועתה הוא שמע שמועה שהיא נסתרה. לדעת רבי יהושע אין הוא צריך לגרשה כל עוד שני עדים לא העידו על כך, אך רבי אליעזר חולק וסובר, כי אין צורך בשני עדים, אלא "אפילו שמע מעוף הפורח" - יוציא ויתן כתובה."

את דברי רבי אליעזר מפרש רש"י (ד"ה אפילו) שבאמרו "אפילו שמע מעוף הפורח" כוונתו היא שלעניין זה מקבלים עדות גם מעבד ומשפחה. באופן מעניין מבאר הרמב"ם (בפירוש המשניות) את דברי המשנה: "אפילו שמע בצפצוף העוף". התפארת ישראל מבאר כי הכוונה ל"פאפאגייא" היינו:

לך כמה פעמים מוזכר בו שמו של אביי, לאחר מכן תבדוק את נכונות תשובתי, ואם יוכחו דברי תוכל להניח, כי כך הם פני הדברים לגבי דברי ודברי אביי בכל הש"ס...

הילד נקב בשם פרק מסויים, וכעבור שניות אחדות מסר לו ה"שרף מבריסק" את מספר הפעמים המדויק של שם אביי המוזכר בפרק זה. לאחר שהילד בדק ומצא כי הדברים נכונים, באה המנוחה לנפשו, והספרים זכו לשוב לארון.

שולח הסיפור מסיים, כי ממנו ניתן לעמוד על הבקיות ועל הגאונות שהיתה מצויה בין הגאונים בדורות הקודמים, והדבר מהווה חיוק, דרבון, עידוד וסימון דרך לכל אחד ואחד מאיתנו - ההר גבוה, אבל יש דרך לעלות לפסגתו!

אנו גם התרשמנו מן העובדה, כי האב הדגול השכיל לנווט את יחסי הרעות, השעשוע והקירבה בינו לבין בנו לדברים שיש בהם כדי לקרב את בנו לתורה הקדושה ולחבבה עליו. גדלותו של האב בתורה לא מנעה ממנו לספק את צרכיו של ילדו, ובבד בבד הוא כך זאת בעיסוקים סביב לימוד התורה.

בקשר למעשה זה מעניין לציין את המסופר על המהרש"ם, כי ביום ל"ג בעומר הוא נכנס לבית דינו וביקש מאחד הדיינים לשנות בעל-פה את כל אמרותיו של רבי שמעון בר יוחאי המובאות בתלמוד.

הדיין החל במשימה ולאחר כמחצית השעה הפסיקו המהרש"ם: "חדל, חדל, כבר דילגת על שלושים ושלוש ציטטות והלכות שנאמרו בשמו..." על ימי ספירת העומר אומר הרמח"ל בספרו "דרך ה'": "מקבל כל אחד משמים כוחות מחודשים להשגת חלקו בתורה", ואין ראוי מתקופה זו להגברת החשק ללימוד התורה הקדושה ולהוספת פעלים בתורה.

יתן ה' בלבנו את התבונה לנצל את הימים הקדושים הללו, ולהפיק מהם את המייר.

המעוניין לזכות את הרבים בסיפור מעניין, או בעובדה מרתקת שניתן ללמוד מהם מוסר השכל, מוזמן לפנות למערכת מאורות הדף היומי, ואנו נפרסם זאת בע"ה בטור זה. כתובתנו: ת.ד. 471 בני ברק. פקס: 03-570-67-93 דוא"ל: mendelson@meorot.co.il

בברכת התורה, העורך

פנינים

דף ל"א כיון שראו את השכינה עולל הגביה צוארו ותינוק שמט דד מפיו

ראיה ולא אמונה

עומק העניין הוא שהאמונה עד אותה שעה באה במסורת, אמונה ולא ראיה. בשעה שנגלה הקב"ה אליהם לא הוצרכו ליניקה מדור קודם ולחיק ההורים, אלא הם עצמם ראו הכל בראיה ברורה (דרשות רבי יוסף נחמיה).

דף ל"ב נתנו עיניהם לומר שירה

גדולים מאופנים

מפרש בעל מעשה רוקח:

בחולין (צא) נאמר שישראל אומרים שם ה' אחרי שתי תיבות בלבד ואילו המלאכים רק אחר שלש. בגמרא שם נאמר שהאופנים אף הם אומרים אחר שתי תיבות. והנה בשירת הים אמרו ישראל אשירה לה, והזכירו שם ה' אחר תיבה אחת. מדוע? מפני שכשנתנו עיניהם לומר שירה בחנו מהי דרגתם. וכיון שראו את השכינה עצמה, מה שלא זכו גם האופנים, הבינו שהם גדולים מהם ואמרו שירה בהזכרת שם ה' אחר תיבה אחת בלבד...

תוכי השומע את דיבורי האנשים וחוזר עליהם, ואנו משערים כי את המשפטים הנאמרים על ידו הוא שמע מאדם שעמד בסמוך לו, ועל כן חייב הבעל להוציא את אשתו...

מדוע אין מסתמכים בדיני גיטין וקידושין על מכונת אמת? מאז הומצאה מכונת האמת אירע לא אחת שבפני דייני בית הדין הובעה דרישה לבדוק את הנחקר במכונת אמת כדי לאמת את דבריו. האם בית דין רשאי לכפות בדיקה זו על הנתבע, במטרה לאמת את טענותיו או להכחישן? שאלה זו בולטת במקרה שאחד הטוענים נבדק במכונת אמת מרצונו הטוב, והבדיקה אישרה את טענותיו. משנה חשיבות יש לשאלה זו, כאשר התורה מזקיקה שני עדים, כגון להוצאת ממון או בדיני קידושין וגיטין, הניתן להסתמך על מכונת אמת ולפסוק את הדין על פיה? כדי להבין היטב את הנידון, נקדים הסבר מתמצית על אופן פעולתה של מכונת אמת (על פי "נושאי הפולגרף מהיבטים שונים").

אופן פעולתה של מכונת אמת: אל זרועותיו ואל אצבעותיו של הנחקר מחברים מכשירים שונים, וחגורה חשמלית נמתחת סביב מותנו. המכשירים מפעילים שלש מחטים הנעות על נייר, ומשרטטות בקווים עולים ויורדים את המתרחש בפנימיותו של הנחקר. כאשר אדם משקר, אפשר להבחין בתופעות שונות, כגון, בליעת רוק והתייבשות בפה, לחץ הדם עולה והנחקר נמנע מלהביט בעיני החוקר. כאשר הוא מסיים את שקריו, נשמעת מפיו אנחת רווחה. במהלך החקירה הוא מזיע ומסמיק. **רוב** בני האדם אינם מסוגלים לשלוט בתופעות אלו. שיעור הצלחת הבדיקה אצל אנשים רגילים נע בין 80% ל- 95% של הנחקרים. לדברי המומחים, תוצאות החקירה במכונת אמת אינן מבוססות על התוצאות שמנפיקה המכונה, כי אם גם על **התרשמותו האישית** של החוקר מהתנהגותו הכללית של הנחקר, ועל פי הראיון המקדים שנערך עמו וידיעות רקע המתקבלות אצל החוקר מפי אחרים.

לאור כל האמור לעיל הכריעו הפוסקים (שו"ת צ"צ אליעזר חלק ט"ז סימן מ"ז, באר משה חלק ז' סימן ע"ט), כי מאחר שתוצאות הבדיקה אינן מוכחות באופן מוחלט, אלא מהוות אומדנא בלבד, ולא עוד, אלא שכפי הנזכר, התוצאה הסופית נקבעת בשילוב דעתו המנומקת של החוקר, הרי זו אומדנא על אומדנא שאין מכריעים על פיה ואין פוסקים על פיה, כפי שמספרת הגמרא שרבי שמעון בן שטח (שבועות לד/א), ראה אדם שרץ אחר חבירו לחורבה ורץ אחריו רבי שמעון בן שטח וראה בתוך החורבה אדם מפרפר שגופו שותת דם, ובכל זאת לא קבעו את זהות הרוצח, מפני שדבר זה הוא עדיין בגדר אומדנא. ודאי, איפוא, שאין לסמוך על מכונת אמת שעובדת על פי אומדנא, ואין אפשרות לפסוק על פיה הלכה בדיני ממונות, גיטין וקידושין.

מכונת אמת לפני אלפיים ושמונה מאות שנה: בדבריו מוסיף בעל צ"צ אליעזר, כי מי לנו גדול משלמה המלך, החכם מכל אדם, שרצה לפסוק בדיני ממונות שלא על פי עדים (ראש השנה כא/ב), וכפי שמובא בזוהר הקדוש (פרשת יתרו דף עח/א): "[כל מאן דקריב לכורסייה וכל מאן דמקרב בשקרא משכסא ההוא דיוקנא והוא ידע שלמה מלכא דבשקרא קאתי]" שבחכמתו הרבה שלמה המלך התקין בכסאו מנגנון מיוחד, לבדיקת מהימנות הבאים לפניו לדין, ואם אחד מהם שיקר היו גלגלי הכסא מתחילים לנוע ומפעילים את החיות שהיו קבועות בכסא, וכך ידע שלמה שהוא אינו דובר אמת. אף על פי כן אומרת הגמרא (שם), כי יצאה בת קול ואמרה לו שאין לו להכריע על פי כסא מלכותו, אלא על פי שנים עדים יקום דבר.

בברכת גדולי ישראל

גומרים ש"ס ב-5 דקות ליום, זוכים בשפע גדול

"... ובודאי בלימוד המשניות כלול כל התורה כולה"
מרן שר התורה
הגרי"ח קנייבסקי זצוק"ל

מרן ראש הישיבה
הגרי"ג אדלשטיין שליט"א

להתנסות חינם התקשר עכשיו: *3764

לעילוי נשמת

הר"ר **אפרים יעקב פולק** ז"ל
ב"ר יצחק ז"ל נלב"ע ג' באייר תשס"ח
תנצב"ה
הנוצח ע"י משפחות פולק,
קרפין, ומי זהב שיחיו

לעילוי נשמת

מרת **מלכה מחלה הגר** ע"ה
ב"ר מרדכי זיסקינד ז"ל נלב"ע ג' באייר תשס"ו
תנצב"ה
הנוצחה ע"י בנה ידידנו הר"ר **דוד הגר** הי"ו

**גם ד"ר כהן מבני ברק
לא מפספס.**

**2 משניות ביום
וכל היום נראה אחרת.**

**"אחד בבוקר,
אחד בערב.
לפני האוכל".**

**כולם מצטרפים
מה איתך?**

לקבלת ספרון חודשי ראשון חינם

מתקשרים ומאירים את הנשמה! *3764

